

brezdomno tudi meščansko šol. učitelji, ki so ja v širšem pomenu besede tudi le ljudskošolski učitelji, kajti ljudska šola se deli v splošno ljudsko in meščansko šolo. Dokler se ne naglasa prav posebno splošna ljudska šola, je o tem mišljena vendar le tudi meščanska šola. Saj juristi morajo tako razsoditi. S tem zakonom postanejo torej vsi ljudskošolski učitelji z meščanskošolskimi vred drž. činovniki. Ako pa meščanskošolski učitelji mislijo, da niso všteti pri učiteljih ljudskih šol, pa sploh še državni uradniki niso; zgodi se lahko, da ohranijo svoj pokrajinski značaj kot »deželni uradniki«, to tembolj, ker Srbija nima meščanskih šol. S tem pa, da bi se smatrali meščanskošolski učitelji drž. uradnikom X.—VII. čin. razreda, pa zopet ni dobro z ozirom na to, ker ja učitelji ljudskih šol žele biti uvrščeni v te razrede, kar jim tudi gre. Ako zavzemajo meščanski šolski učitelji te stopnje, se gotovo uvrsti učitelje splošnih ljudskih šol v splošni uradniški pragmatiki za en razred nižje. Edino pametno je, da tudi meščansko šolski učitelji sprejmejo nov plačilen zakon, a s posebno odredbo se jim naj prizna doklade v izmeri ene plačilne stopnje, oziroma čin. razreda. — Segula. — Opomba uredništva: Za enkrat je predlagano za meščanskošolsko učiteljstvo doklada 600 dinarjev letno, ki bo urejena s posebno naredbo. Je pa to le začasna uredba zopet, ki bo definitivno urejena z uvrstitvijo učiteljstva v splošno pragmatiko drž. učiteljstva. Dotlej ima meščansko učiteljstvo čas, da se sporazume glede svojega stališča. V ta namen priobčujemo ta dopis.

— **Ustanovitev »Prosvjetnoga Saveza«** v Zagrebu. Na prosvjetnoj anketi u »Radišinom tjeđnu« mjeseca kolovoza prošle godine poročila se misao, da se u Zagrebu osnuje »Prosvjetni Savez«. Prosvjetna anketa, koja je na poziv gradonačelnika g. d. Stj. Srkulja obdržavana 13. studenoga u gradskoj vijećnici, jednoglasno je zaključila, da se taj »Savez« imade osnovati, a Oblasnom odboru državne zaštite djece i mladeži i njegovu predsjedniku povjera se, da obavi sve predradnje. On je povio sve prosvjetne ustanove i društva u Zagrebu, da 13. prosinca pošalju svoje izaslanike u gradsku vijećnicu na skupštinu, koja će »Savez« osnovati. Iza ročitanih pravila generalne debate zaključeno je, da se pravila štampaju i pošalju svim kulturnim ustanovama, društvima i novinama, da ih prouče i odluče, hoće li u takav »Savez« pristupiti ili ne. U roku od mjesec dana inadu isti, koji su ovaj sastanak priredili, sazvali novu skupštinu, na koju će doći samo opunomoćeni izaslanici onih ustanova, društava i uredništva novina, koje u »Savez« pristupaju, da pravila pretresu i prihvate. »Prosvjetni Savez« osniva se radi ekonomije u pučko-prosvjetnom radu. On ne će nikako dirati u autonomiju pojedinih korporacija, nego će preuzeti samo onaj rad, koji je svima ili barem vrlo mnogima zajednički. Pratić će prosvjetni rad u našoj državi i u vanjskom svijetu, pa o tome izvješćivati. Sastavljati će popis popularno pisanih knjiga i časopisa. Proučevati će kazališne komade, koje mogu diletanatska društva prikazivati; pribavljati će potrebiti za to materijal, da ga uzumogne svojim članovima posuđivati. Podpirati će i osnivati pučke knjižnice. Bit će centrala za skioptikone, diopozitive, kinematografe, filme i druga pomagala za širenje prosvjete u narodu. Okupljat će predavače i kulturne radnike uopće. Pomagat će kod saradnje članova. Izmjene predavača i učila. Obavljat će one predradnje, koje naročito u pokrajini iziskuju vanredno mnogo suvišna posla i troška. Tako će svojim članovima olakšati pojedinitini pučko-prosvjetni rad. Prva glavna skupština »Saveza« bit će dne 2. veljače 1920 u 10 sati prije podne u gradskoj vijećnici u Zagrebu. Svi se izaslanici umoljavaju, da izvole na tu skupštinu doći, a posebni se pozivi ne će slati. Iz pravil posnamemo sledeće: Svrha »Prosvjetnoga Saveza« je: 1. pomagati prosvjetni rad raznih prosvjetnih ustanova (škola, knjižnica, muzeja, kazališta i zvjezdarne), prosvjetnih društava i pojedinih prosvjetitelja; 2. davati inicijativu u prosvjetnom radu; 3. sabirati podatke o prosvjetnom radu. Članovi »Prosvjetnoga Saveza« mogu biti samo korporacije: učiteljski zborovi pučkih, srednjih, stručnih i visokih škola, prosvjetne ustanove društva koja po svojim pravilima inadu za zadaću širiti prosvjetu, konačno uredništva svih novina. Svaka korporacija, koja u taj »Savez« pristupa, ima odrediti jednoga izaslanika, koji će je u njemu zastupati. Sredstva jesu: a) dobrovoljni prinosi; b) doprinosi države, općina i drugih javnih ustanova; c) zapisi; d) čisti dobitak od priredbi, koje »savez« priredi na svoj račun.

— **Ministrstvo prosvete je izdalo posebno naredbo** — kakor poročajo listi — o otvarjanju prvega razreda na vseh učiteljskih. Po tej naredbi se bo pričel pouk v prvem razredu učiteljskih tekem onega

meseca, ko se končuje šolsko leto na gimnazijah. Na ta način dijaki, ki so dokončali četrti razred gimnazije, ne bodo prisiljeni gubiti čas do septembra, ampak bodo lahko takoj vstopili v prvi razred učiteljskega.

— **Predstavniki učiteljskih društev v Beogradu** so bili 26. dec. p. l. pri zastopnikih ministra za prosveto Trinajstiču, da protestirajo proti temu, ker je vlada izločila učiteljstvo iz naredbe o povišanju draginskih doklad javnim nameščencem.

— **»Poziv na učiteljstvo«** V knjižnici »Zaveze« v Ljubljani nam manjka l. 1873. »Učiteljskega Tovariša«. One tovariše, ki imajo ta letnik »Tovariša« na razpolago in bi ga hoteli proti odškodnini odstopiti »Zavezi« prosimo, da to javijo »Zavezi«.

— **Na državni obrtni šoli v Ljubljani** se ima od srede aprila do srede julija vršiti II. delni tečaj za izobrazbo učiteljev risanja na obrtnih nadaljevalnih šolah. Tozadevni razglas s podrobnimi podatki se nahaja v »uradnem listu« št. 1., z dne 3. t. m. in smo ga prinesli ml v zadnji številki »Učit. Tovariša«.

— **Poljedelska šola.** Minister za obnovo zemlje bo ustanovil v najkrajšem času, ako bodo dopuščale denarne razmere, višjo strokovno poljedelsko šolo z obrtnim oddelkom.

— **Vseučiliška vest.** Kakor javljajo iz Zagreba, je medicinska fakulteta zagrebskega vseučilišča predlagala, da se pozove na medicinsko stopico kot oftalmolog vseučiliški docent dr. Botteri ljubljanskega vseučilišča. Dr. Botteri je rodom iz Splita.

— **Učitelj Vinko Möderndorfer** v Maitem Šent Vidu na Koroškem je bil radi uspešnega in pozitivnega dela na narodnem polju pohvaljen od predsedništva deželne vlade.

— **Vojaške službe oproščeni** bodo prostovoljni sodelavci, ki posvetijo svoj trud državni zaščiti dece in mladine, dokler bodo aktivno v rečni namen sodelovali. Gospod vojni minister je glasom rešitve FDIO Br. 92.627 od 13. decembra 1919 dovolil, da se za vsak konkretni primer napravi poseben predlog ter da se navede, v kakli vojni obvezi je dotičnik. V prvi vrsti pridejo v poštev poverjeniki, ki v manjših krajih (kjer krajevnih zaščit ne bo) prostovoljno prevzemo posel. Državno odeljenje bo razven tega izposlovalo tem poverjenikom brezplačno vožnjo za službena potovanja po železnih in z ladjami. Oblastna zaščita dece in mladine za Slovenijo v Ljubljani.

— **Darujte za revne prekmurske dijake.** Za revne prekmurske dijake na državni gimnaziji v Murski Soboti se bo z novim letom otvorila dijaška kuhinja, katere namen je preskrbovati revnim in pridnim dijakom potrebno hrano in po možnosti tudi stanovanje. Vkljub silnemu pritisku od strani naših nasprotnikov pohaja vendar redno v l. gimn. razred 30 dijakov; njih pretežna večina je zelo revna in mnogi bodo morali opustiti študije, ako jih ne bomo vsestransko podpirali. — Slovence in Slovenke, priskočite dijaški kuhinji v Murski Soboti na pomoč in prispevajte kolikor je v vaših močeh! Darovi naj se pošiljajo na: Dijaško kuhinjo v Murski Soboti.

Neodrešena domovina.

— **Učiteljem beguncem na znanje!** Z ozirom na poziv, naj se povrnemo v zasedeno ozemlje in zopet nastopimo tam svoje službe na razna važna kompetentna mesta na razna važna vprašanja, ki jih je treba poprej rešiti, predno se prične z izvrševanjem te akcije, kajti v nasprotnem slučaju ter s prenatrženimi in nepremišljenimi koraki bi vtegnili nele nam marveč tudi splošnemu narodnemu blagru bolj škodovati kakor koristiti. Ta vprašanja pa se ne dajo rešiti brez direktnega sporazuma z nami, zato je klub opozoril vlado in višji šolski svet tudi na to okolnost. Intervencija se je izvršila potom Zaveze. Toliko za enkrat na znanje vsem prizadetim s priporočilom, naj se, predno store odločilen korak, posvetujejo poprej pismeno ali ustmeno z našim odborom. Klub primorskih učiteljev v Ljubljani, Gosposvetska ulica 13/55.

— **Zveza slovanskih učiteljskih društev Juljske Benečije** ima v Trstu dne 1. in 2. svečana svoj ustanovni shod. Zvezina pravila je vzela italijanska vlada na znanje, čaka se samo še na izjavo redarstvenega urada v Trstu. Novi Zvezni želimo največjega uspeha v prosepah narodnega šolstva in učiteljstva!

— **Na državni obrtni šoli v Ljubljani** se vrši v času od 15. aprila do 15. julija t. l. drugi delni tečaj za izobrazbo učiteljev risanja na obrtnih nadaljevalnih šolah. Opozorja se na ta tečaj vse one tovariše v zasedenem ozemlju, ki so do vršitja v šol. letu 1913/14. prvi delni tečaj za risanje. Prošnje je vlagati do 29. febr.

1920 neposredno pri ravnateljstvu državne obrtne šole v Ljubljani. Preskrbeti si je seveda pravočasno v to potrebnih dopust.

— **Vendar enkrat pameten glas!** »L' Istria socialista« piše: Pojte v šole po selih, kjer so Slovenci, pa proučite najprej jezik roditeljev, potem pa dece! Otroke se sili v italijanske šole, da si ne znajo niti besedice italijanski. Učitelji, ki ponavadi nikjer ne zna slovenski, mora te nesrečnike, sam nesrečnik, poučevati v tujem jeziku. Tako ne znajo otroci po petih letih pohanjanja šole niti italijanščine niti slovenščine, niti nimajo pojma o stvareh, o katerih je učitelj izgubil z njimi toliko dragocenega časa.

— **Za slovenske šole v Trstu.** Dne 10. januarja se je vršil v tržaškem Narodnem domu velik Ciril-Methodov ples, čigar čisti dobiček je bil namenjen vzdrževanju slovenskih šol v Trstu. Tozadljiv in razveseljiv pojav, ki priča, da je v tržaških Slovenceh še mnogo volje do dela in vere v boljše dni. To so pokazale zlasti narodne prireditve naših vrlih rojakov ob Adriji na zadnje Silvestrovo. Podobne novice prihajajo tudi iz drugih krajev naše neodrešene domovine.

— **Piranska občina v Istri** je sklicala dne 6. januarja javen shod, na katerem se je sklenilo, naj vlada nemudoma ugodi upravičenim zahtevam istrskega učiteljstva. Podobni shodi se vrše po vsej Istri, kar je v dokaz, da istrsko prebivalstvo zna ceniti učiteljstvo in njegovo delo za narod. Te dni se mudita v Rimu zastopnika učiteljstva Zorzenon, predsednik istrskega in Lona, predsednik Zaveze ital. učiteljskih društev v Trstu. Od tega nujnega drugega potovanja v Rim se vsekakor pričakuje ugodnega uspeha.

— **Shod tržaškega učiteljstva.** Dne 7. t. m. se je vršil v Trstu shod vsega tržaškega učiteljstva. Glavna točka na shodu je bila: Zahteva po povišanju dohodkov in sicer 13. mesec za leto 1919. Obljubilo se je učiteljstvu ugoditev pod pogojem, če se učiteljstvo odreče vsakemu povišku za najmanj šest mesecev. Učiteljstvo je izjavilo, da ne samo šest mesecev, ampak da ne bo tudi šest let ničesar več zahtevalo, ako vladni komisar obljubi, da ustavi vsako nadaljnje višanje cen.

— **Ubogi slovenski jezik!** V zadnji številki »Učit. Tovariša« smo omenjali neznanje odnosno nezamrnost, s katero pačijo novopečeni laški »pedagogi« naš jezik na pripravnici za učiteljske v Tolminu. Čujemo, da tudi škodnikov konvikt tozadevno ne zaostaja za slovito pripravnico. Na tem konviktu ravnatelj ljuje okrajni šolski nadzornik Spazzapan, o katerem se sicer pripoveduje, da govori s svojimi gojenci rad slovenski, ki pa rabi tako-le klasično slovenščino: »Jest nisem kapac ino nisem kapac. Ne sme bit use tako po luftu, en rekele tam, en čevelj tam«. Ta človek res ni »kapac«, da bi ravnateljaval konviktu za slovenske učiteljske!

— **Resolucija učiteljskega društva za tolimski okraj.** Na obnem zboru tolimskega učiteljskega društva, čegar predsednik je aglin naš tovariš Josip Rakovšček, nadučitelj pri Sv. Luciji ob Soči, je bila dne 7. decembra sprejeta soglasno sledeča resolucija: Društveni odbor obseja vedenje nekaterih tovarišev (—ic) ki se tudi v teh resnih časih dosledno morda tudi namenoma prav nič ne brigajo za stanovsko ali društveno organizacijo, nekateri niso niti člani društva. Dandanes ni pač nobenega izgovora za pristop, ker je društvo le stanovska organizacija brez političnih naziranj. Dosledno bi bilo od njih, da bi odklanjali tudi vse materijalne koristi, katerih bi bili deležni brez svojega truda. To nezanimanje dokazuje le njihovo kulturno poslanstvo. Tako vedenje moramo imenovati nestanovsko in netaktno. Vabimo, torej vse neorganizirano učiteljstvo v svoje okrilje. —

Književnost in umetnost.

»Šolski list« za vse tri stopnje je že razposlan. Kakor prejemo poročila je zanimanje za »Šolski list« zelo veliko in so ga tako otroci, kakor starši, sprejeli z velikim veseljem. To je najboljša kritika. Tovarišice in tovariše prosimo, da nam vpošljejo tudi v bodoče svoje ocene in kritike »Šolskega lista« z ozirom na otroke, kako odgovarja in vzbujta zanimanje in z ozirom na učne svrhe, kako jim služijo. Važna je ta podrobna kritika z ozirom na nadaljno izdajo »Šol. lista« in z ozirom na bodočo sestavo beril. Hočemo pa tudi, da bo kritika čimširša in čimobjektivnejša ter ne bo le subjektivna ocena.

»Šolski list« Učiteljica tovarišica iz Petrove vasi nam piše: Težko smo

dočkali »Šolski list«. Vnaprej smo vedeli, da bo izboren, a naše iznenadenje je večje od pričakovanja. — Citam, citam in citam in iznova odpiram in citam in se veselim nad lepoto porameznih sestavkov. Za razlago kar misli vro in kipe. Deca je zavriskala ob naslovni strani, ob raznih berilih, pesmih, da takega veselja še nikdar nisem občutila v šoli. Ob slovestveni uri žarijo oči, lica; vse roke so v zraku. To bo uspehov! — Vnema in gorečnost dece se ne bo ohladila. »Šolski list« ji bo preljuba knjiga. Vse novo, novo! — Imenom dece se založništvo in tovarišem urednikom presrečno zahvaljujem.

»Popotnik« je izšel. Št. 10—12. Vsebine: Razprave: 1. Dragotin Kveder: Religija in vzgoja. 2. Pavel Flerč: »Narodne šole se dele v otroška zabavišča, osnovne... šole«. 3. Rudolf Dostal: Počezelski vzgojni domovi. 4. F. Kranjc: O ljudskih univerzah. (Konec.) 5. Maksim Blumeau: Pomožna akcija za učence in učitelje begunce v Rusiji. Iz šolskega dela: 1. Fr. Karbaš: Vzgojni načrt. 2. Josip Lapažne: Domoiznanstvo. 3. Fr. Zagorc: Navod k preustrojitvi prirodoopisnega pouka. 4. —é: Zapiski iz metodike. Razgled: A. Slovstvo. — Dr. K. Ozvald: Smeritve novega življenja (—é). — Viktor Bežek: Občno ukoskove z umnoslovnim uvodom. I. zv. (Pav. Flerč). — Schreiner-Fink: Zemljepisne in zgodovinske slike. (F.) — Engelbert Gangl: Zbrani spisi za mladino. V. zv. (—é). — Simon Gregorčič: Poezije. I. zv. (—é). — Cirilica. (—é). — Književne novosti: 1. Bošković-kalendar za prestopno godinu 1920; 2. Knjižnica »Obnove«. B. Časopisni vpogled. C. To in ono: Enotna šola in socializem. (F.) — Za šolski zakon. (Franečev). — Izobrazba naroda. (Lj. Stiasny). — Kmetijski tečaj (Andr. Škulj). — Sistem in princip. (Jai. Režny). — Škola za svaboga. (Fr. Novljan). — Visoka ljudska kmetijska šola — Ustanavljanje pomožnih šol.

ZA REZERVNI SKLAD ZAVEZE. PROSTOVOLJNI ORGANIZACNI DAVEK.

(Sklep upravnega odbora Zaveze z dne 27. decembra 1918.)

XXXVII. izkaz.

Po 60 K: Andrej, Stanko in Milka Rapé — Ljubljana. Po 50 K: Poldka Bavdkova — Vinica pri Črnomlju. Po 30 K: Učiteljstvo v Teznu pri Mariboru. Po 20 K: Lovšin Fran, Zora Blinčeva — Vinica pri Črnomlju; Zemljšč Branko — Solčava. Po 10 K: Stergar Fran — Ljubljana; P. S. — Trebnje. Po 6 K: Valerija Jeraleva — Ljubljana. — Današnji izkaz 226 K. Prej izkazanih 9748 K. Skupaj 9974 K.

Ivan Petrič,

Ljubljana, VII., Gasilska cesta 172/1.

ILISTNICA UREDNIŠTVA.

Prof. M. P.: Hvala za Vaš prispevek. Žal je, da smo ga prejeli za jubilejno številko prepozno. Tudi Vaši želji glede osemdesetletnice Tomo Zupana smo ustregli.

D. H. — J.: Hvala za poročilo! Žal, da je za današnje število prepozno. Radi pošiljanja lista bomo uredili in ustregli Vaši želji.

M. H. v Lj.: II. zvezek Ganglovil zbranih spisov za mladino (pripovedni pesmi) je razprodan. Knjiga izide v drugem natisu.

Izdajatelj in odgovorni urednik:

Fran Marolt.

Last in založba »Zaveze jugoslovanskega učiteljstva«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Ženitna ponudba.

Uradnik na deželi, 50 let star, vdovec, išče 35 do 40 let staro družico k trojimi majhnimi otroci. Slika s pismeno ponudbo naj se pošlje pod št. 520 pošto-ležeče Zgornje Trušnje via Velikovec (Koroško).

Razglas.

Usposobljenostni izpiti za pouk na pomožnih šolah se bodo vršili meseca maja 1920. Kandidati se naj oglašijo oz. pošljejo prošnje do 20. januarja 1920. Prošnji je priložiti usposobljenostno izpričevalo za obče ljudske šole, v prošnji sami pa je izrecno povedati, ali se je kandidat že teoretično pripravil na izpit in ali je morda že poučeval na pomožni šoli.

Ravnateljstvo izpraševalne komisije za obče ljudske in meščanske šole. V Ljubljani, dne 14. jan. 1920.